

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homili-||arvm Sive Sermo-||num doctissimi uiri loh. Eckij
ad-||uersum quoscunq[ue] nostri || temporis hæreticos,||
super Euangelia || de tempore || ... Tomvs ...**

... ab Aduentu usq[ue] ad Pascha ...

Eck, Johannes

1534

VD16 E 292

D[omi]nica 2. Aduen[tus]. Eua[n]gel. Erunt signa in sole. Luc. 21.
Homili[æ] quin[que] Tres ex eis de extre[m]o iudicio

urn:nbn:de:hbz:466:1-35308

Beda.

in uias uestibus, arreptis ex arboribus ramis, decantatis in hoc etiam à turbis & pueris hymnis & laudibus, paulo commodius in dominica palmarum explicabitur. ibi hæc lector diligens requirat. Beda, qui uestimenta deposuerunt super asinam, apostoli, inquit, sunt, cæteriꝫ doctores. neꝫ enim nudo insidet asino Christus, tectum illum esse oportet sana & catholica doctrina.

DOMINICA .II.

ADVENTVS,

Euangelium Lucae 21.

Isaie. 13.
Joel. 2

IN illo tempore, Dixit Iesus discipulis suis: Erunt signa in sole & luna & stellis, & in terris pressura gentium præ cōfusione sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione quæ superueniēt uniuerso orbi. Nam uirtutes cælorum mouebuntur.

Matt. 24.
Marc. 13.
Isaie. 3

Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nube cum potestate magna & maiestate. His autem fieri incipientibus, respicite & leuate capita uestra, quoniam appropinquat redemptio uestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam & omnes arbores, cum producant iam ex se fructum, scitis quoniã prope est æstas. Ita & uos cum uideritis hæc fieri, scitote quoniã prope est regnum dei. Amen dico uobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant.

Matt. 24.
Marc. 13.
Roma. 13.
1. Thes. 13.
Apoca. 8.

Cælum & terra transibunt, uerba autem mea non transibunt.

HOMILIA PRIMÁ.

Evangelio iam hoc præcipue nobis Christus suum illum declarat ad iudicium aduentum, quo uenturus est iudicare uiuos & mortuos, eoq; nunc ideo uertitur ecclesia, quoniam hoc iam tempore Christianos filios suos illa admonet iudicij istius meminisse: quod quã faciunt, facilius se hic deo reconcilient, cumq; maiori lætitia in extremo tandem iudicio appareant, præmium si mul ac æternæ benedictionem salutis recepturi. Primũ autem statim signa hic Christus enumerat, diem illum iudicij præcessura, deinde aduentum suum, tertio loco cõsolationem bonorum, mox & exemplis eadem declarat, atq; ad extremũ confirmat tandem hæc omnia certo certius esse adimplenda. Sed nos ipsum iam contextum secundum literam explicemus, deinde opitulante dei gratia articulos hinc educamus.

¶ Erũt, inquit Christus, signa in sole &c. Quæris, quãdo hæc signa futura sint? Ex Luca id quidem non ita cõstat. paulo ante enim quã hæc dixit, loquutus erat Christus de miserando urbis Ierusalem excidio, atq; hoc ita concludit: Ierusalem calcabitur à gentibus, donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa &c. Ex his sane uerbis quid colligas non habes, nec certus eris, quãdo hæc signa in sole & luna apparebunt. Verum ex Matthæo ipsam etiam temporis licebit addiscere circumstantiam. Quum enim enumerasset iam CHRISTVS illas, quæ super terram futuræ sunt per Antichristum calamitates & persecutiones, sequitur: Statim post tribulationem dierum illorũ sol obscurabitur. Vnde certa stat sententia, signa quæ hic in euãgelio cõmemorantur, futura post Antichristi tempora, ante tamen diem extremum. Nanq; ubi Christus dominus spiritu oris sui interfecerit Antichristũ, sicuti Paulus restatur, & Iudæi, & Ethnici, quicq; ex Christianis descuerãt, agnoscere iam cõperint se ab Antichristo insigniter falsos esse & deceptos, tunc demum ñ quoq; se per contritionem & pœnitentiam ad Christum conuertent, nec multo post signa, de quibus hic in euangelio, incipient. Quoniam autem inter Anti-

Lucæ. 22

Matt. 24

1. Thes. 2

Apocā. 8.

Apocalypsi: Quum aperuisset sigillum septimum, factū est silērium in cælo, quasi media hora. ac deinceps de cantu angelorum narrat, quid miseriæ & calamitatis futuri sit super terram. Quum ergo & hic Iohannes meminerit mediæ horæ, & apud Matthæum dicatur, statim, nonne patet ab interfectione Antichristi non diu signa hæc in cælo apparitura?

Matt. 24.

¶ Deinde signa quæ uidebuntur, Christus hic enumerat quinq;. Primum de cælo in sole, luna & stellis, quæ tamen cuiusmodi sint futura, ex hoc loco non constat, uerum Christus eadem apud Matthæū latius explicat, quū dicit: Statim post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadēt de cælo. Pulchrum sane & uenustum mundi huius, uelut

Sol.

Eccē. 43

Augu. li. 3
de doctri.
Chri. ca.
2. 2 alias
spe.

Joē. 2

τι κοίμηλιον est sol, utpote qui suo cursu totum mundum regit, quotidie circa terram rotatus & agitatus, nec cursu solo, sed & splendore & influentia, unde æstatis & hyemis pender uicissitudo, & quicquid tam hyeme occidit, quam æstate nascitur, ut recte simul & sapienter dixerit Sapiens: Sol in aspectu annuncians in exitu, uas admirabile, opus excelsi. Erunt ergo in illo omnibus cōspicuo sole signa. Queris signa cuiusmodi? sanctus Augustinus in libro de doctrina Christiana, regulam nobis exhibet ualde necessariam, quam ad manus etiam nos habere sedulo addecer. docte enim ille tradit, cur aliqua sint obscure in sacris literis tradita, ad edomandam labore superbiam, & intellectum à fastidio reuocādum. Docet etiam, quomodo ambigua scriptura ex proprijs uerbis triplici causa dissoluitur, eademq; clara fit ex regula fidei, quæ de planioribus scripturarū locis & autoritate ecclesiæ petenda fit, ex consequentibus & præcedentibus partibus sermonis, collatione item interpretū, linguæ præcedentis inspectione, & scripturarum collatione. Ex Matthæo aut iam ante audiimus, solem caligine obduci, cuius rei apertissimū habemus etiā in Ioēle contextū: Sol conuertet in tenebras, & luna in sanguinē, anteq̄ ueniat dies domini magnus & horribilis. Dies iste magnus,

dies extremus est. sæpe enim in scripturis dies domini p die quo ad iudicium uenturus est Christus, usurpatur. Plane siquidem dies iste suus est dies, cum omne iudiciū pater dederit filio. Et si in scripturis porro pergamus querere, inueniemus hoc ipsum in mystica illa Iohānis Apocalypsi de sole, luna & stellis dictum: Ecce terramotus magnus factus est, sol factus est niger tanq̄ faccus cilicinus, & luna rota facta est sicut sanguis, & stelle de cælo cederūt super terram. Neq; uero in sole tm̄ & luna signa hæc cernent, sed & alia multa. Ad declarandū enim horrorem irati iudicis qui die illo uenturus est, deerrabūt ex solito suo motu, stabūtq; interdū, quod quidem ex pphetia Habacuc Albertus colligit: Sol & luna steterūt in habitaculo suo, in luce sagittarū tuarū. Solis quoq; pars nō exigua percutietur, sicut Iohannes dixit: Percussa est terra pars solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars stellarū, ita ut obscuraret tertia pars eorū, & diei nō luceret pars tertia & noctis similiter. Et hanc tu percussione intelliges secundū diminutionem influxus eorū, quem aliās habent in ea quæ ex terra pronascunt, qui sane non minimus futurus est defectus in omnibus fructibus terræ. inde enim non fames tantum, sed & omne morbi genus ex præcocius fructibus promanabit.

¶ Quamuis iste stellarum de cælo lapsus, non essentia liter & in rebus ipsis ita debet intelligi, tantum enim id ita fieri propter fulgura, stellas uolantes aliasq; impressiones meteoricas apparebit hominibus, usq; adeo tamen stellæ quoq; lumen suum amittent, ut nec amplius uidebuntur, & homines ipsi stellas iam nullas in cælo esse putabunt, sicut ait Isaias: Stellæ cæli & splendor earum nō expandent lumē suum, obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendet in lumine suo. Horumq; omniū ratio adsignari pōt huiusmodi, sicut sol sub ipam Christi passionem tenebris obductus est & caligine super peccata hominū, quod dominum deumq; suum Iesum Christum occiderant, ita consummatione imminente seculi, idem ille obtenebrabitur, suūq; subtrahet splendorem a multitudine scelearū & peccatorum hominum, qui radiis etiam solaribus tunc erunt indigni, sicut alio loco

Iohan. 5.

Apoca. 6.

Habac. 3.

Apoca. 8.

Isaię. 13.

Isaię. 24. dixit Isaias: Erubescet luna & confundetur sol, quum re-
gnauerit dominus exercituum.

¶ Secundo signorum, quæ diem præcedent extremum,
loco pressura numeratur gentium in terris, eaq; ex supe-
rioribus signis prouenier. sterilis enim per illa facta ter-
ra, paulatim etiam inficietur, unde fames, charitas anno-
Exo. 9. 10. næ & pestilentiaę pdibunt, quomodo Aegyptus propter
scelera & peccata sua à deo afflictæ est grauiter. Nanq; &
cælum & terra & elementa omnia creatori suo famulan-
tur ad pœnam & supplicium peccatorum, teste Sapiente:

Sapien. 5 Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. &
Sapi. vlt. in alio loco: Omnis creatura ad suum genus ab initio refi-
gurabatur deseruiens tuis præceptis. Testat idem & Iob,

Iob. 20. quum ait: Terra consurget aduersus eum, apertũ erit ger-
men domus illius. Decet enim ut quũ iam abundabit ini-

Matt. 24. quitas & refrigescet charitas multorũ, sicut Christus fore
prædixit, maior etiam fiat pœna & afflictio. Tertiũ por-
ro signũ hic in euangelio secundo coniungitur, cõfusiõ
sonitus maris & fluctuũ. In terris em̄ pressura erit gentiũ
p̄ cõfusione sonitũ maris & fluctuũ. Cõstat ergo hinc, quõ
mare etiam commouebit, magnosq; accolis suis horro-
res, pressuras, malaq; dabit, ut recte dixerit Dauid in Psal-
Psalm. 92 mis: Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis domi-
Sapien. 5 nus. Neq; male prædixerit idipsum Sapiens etiã: Flumi-
na concurrent duriter, contra illos stabit spiritus uirtu-
tis, & tanquã turbo uenti diuidet illos, candescet in eos
aqua maris. Ex tãto signorum horrore contabescant eti-
am homines præ magnitudine timoris & expectatione
iudiciũ, quod tunc ueniet super uniuersam terrã. Ex duris-
sima enim signorũ istorũ asperitate, horrorem quoq; di-
stricti quod consequetur, iudiciũ colligent.

¶ Solẽt hic cõmuniter ex Hieronymo quindecim enu-
Hierony. merari signa, quæ diem præcedẽt extremum, & ijs sane
tantũ fidei est dandum, quantũ scripturis probauerint.

I. Quoniam mare eleuabitur cubitis quadraginta
super iustam altitudinem montium, atq; ita fi-
xum loco consistet ut murus.

Psalm. 92.

II. Mare rursus in se absorptum residebit, ita ut uix
appareat.

Psalm. 106.

- III. Fera quoq; & immania animalia maris rugient us-
q; in cælum. Psal. 103
- IIII. Mare ardebit usq; ad fundum. Apoca. 21
Joël. 2
- V. Arbores & herbæ sudabunt sanguinem.
- VI. Corruent ædificia omnia. Apoc. 14.
- VII. Collidentur & petreæ mutuo. Judit. vi.
- VIII. Terræ motus erit maximus. Psal. 67
- IX. Montes uallibus æquabuntur. Isai. 40.
- X. Homines exhibunt per aperturas, uelut furdi & nō
loquentes. Amos. 4.
- XI. Ossa mortuorum super terram uenient, super se-
pulchra propria. Iezec. 37.
- XII. Stellæ cadent de cælo. Apoca. 6.
- XIII. Omnes homines morientur. 1. Thes. 4.
- XIIII. Cælum & terra uno ardebunt incendio. 2. Pet. vi.
- XV. Tunc tandem cælum nouum erit & terra noua. Isai. vlt.

¶ Hæc breuiter ita attigimus, quoniam non omnes ea certo adeo credere uolunt, neq; loci isti scripturarū semper id ita, quo ad sensum literalem, clare & manifeste exprimunt. Cuius ergo hoc liberum relinqui uolumus. Nō bis interim hoc sat est, certos esse nos hinc ex uerbo dei, & scire omnia ante extremum diem futura anxia, horrida, & plane grauissima.

¶ Quartum hic in euangelio signum est, quod uirtutes cælorum mouebuntur, idq; de angelis intelligi potest, ut sentiūt sanctus Gregorius, Theophylact⁹ & alij. Gregori⁹. Certe enim angeli tremore quodam horrebunt & trepidabunt illo die. Et quomodo non tremerent angeli sancti, inquit Chrysostomus, quum uidebunt tantam & dæmonum & hominum multitudinem simul damnari? Vnde & Iob dixit: Columnæ cæli contremiscunt & pauent aduērum eius. Quāuis nō desunt qui dicant, quoniam peculiaris ille inter angelos uirtutum chorus mouebitur, siquidem illarum ministerio deus sua operatur miracula, & quum plurimum tunc miraculorum ante, in & post ipsum iudicium fieri permittet deus, mouebuntur illæ a deo ad huiusmodi miracula perficienda, sicuti Dauid cecinit: Benedicite domino omnes uirtutes eius, ministri eius, qui facitis uoluntatem eius. Tertio etiam per illas

Uide exte
se. Bern.
in rosario
serm. 9.

Chrysost.
Job. 26.

Psal. 102

cælorum uirtutes quidã corporeas istas cæli uires intelli-
gunt, quæ & ipsum mouent cælum, & inferiora hæc oïa
regunt, uolentes ita sensibile etiam istud cælum sonitum
uiolentum esse daturum præ horrore tremēdi diei & iu-
dicij Christi, quemadmodum & Iob in spiritu iam præui-
derat, Concentum, inquit, cæli quis dormire faciet?
Job. 38. Quid multa? creaturæ omnes horrebunt & trepidabunt
à facie magni illius diei domini nostri Iesu Christi, qui
& gratiam nobis suam hic ita concedat in terris, ut illo
die iusti coram iusto iudice inuenti, per ipsius etiã sentē-
tiam gloriam & uitam consequamur æternam.

HOMILIA II. DE DIE

extremo.

E Vangelium hoc ad illum Christi pertinet aduen-
tum, quo uenturus est in diem extremum, quum
uidebunt filium hominis uenientem in nube cum
potestate magna & maiestate. Et hic quem Christi ad-
uentus sæpenumero in scripturis commemoratur, ut nō
sit hic quoq; surda aure prætereundum, quod ait: Vide-
bunt filium hominis uenientem, innuens per hoc, quo-
niam sicut prior illa sua in mundum natiuitas occulta fu-
it, adeo ut ad eam manifestandam & angelo opus esset,
Luce. 2. qui de cælo descendens pastoribus natalem tantum ad-
Matth. 2. nunciaret, & stella quæ in cælo apparens tres duceret ma-
gos: ita alter iste aduentus per se manifestus erit & aper-
tissimus omnibus, quando omnibus ille ueniet conspicu-
us, agnosceretur ab omnibus, ut non sit opus angelo, qui
eum cognoscendum hominibus exhibeat, quemadmo-
dum Iohānes dixit: Videbit eum omnis oculus. boni et-
Apoc. 1. enim & mali uidebunt eum. Vnde sequitur, in quam
uenturus sit Christus ad iudicandum forma. nam quum
duplicem habeat naturam, diuinam scilicet & humanā,
iudicaturus tamen in humana est natura, quamobrem &
Luce. 21. euangelium haber: Videbunt filium hominis. Et apud
Matth. 24. Matthæum, Filius hominis uenturus est in gloria patris
Matth. 16. sui cum angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum

opera eius. Et quamuis illa iudicandi potestas ad rotam pertineat trinitatem, ea tamen illam Christo proprie tradidit, sicut & in Euangelio dixit: Pater omne iudiciū *Johan. 5.* dedit filio, & post suam resurrectionem ait: Mihi data est *Mat. vlti.* omnis potestas in cælo & in terra.

¶ Conuenit etiam hic dicere, q̄ quamuis omnes Christiani Christum uenientem uisuri sunt iudicem, id tamē fiet cum discrimine, boni enim uidebunt eum in honestissima illa sua & glorificata figura, idēq̄ cum effusissima maximi gaudij lætitia. mali autem humanitatem quidē illius intuebuntur, sed non gloriam, quandoquidem in illa etiam quam uidebunt forma, trepidabunt plurimū & contremiscent. Quinimo absorptos se malint in imo tartaro, quā uno ictu oculi iratum illum aspiciere iudicem. Vnde & Isaias dixit: Impius non uidebit gloriam domini. *Isaię. 26.* Visuros autē & bonos Christū, eo quo diximus modo, idē satis magnus certusq̄ nobis testis adest, dicēs: Regem in decore suo uidebunt. Et malos tantum secundū eius humanitatem Iohannes testatur: Ecce uenit cū nubibus, & uidebit eum omnis oculus, & qui eū pupugerūt. *Isaię. 33.* *Apoca. 1.*

¶ Deinde spiritu sancto docemur per scripturas, Christum dominum ante suum illud tam horrendum iudicium præmissurum ignem, qui uniuersum exurat mundū. Sicut enim diuina uirtute aqua diluuij totam inundauit terram, ita ignis ille potēter totum etiam purgabit mundum. Quapropter & Augustinus in libro de ciuitate dei, *Li. 20. ca. 18.* arbitratur ignem illum non alius conscensurum quā aqua diluuij, hoc est, quindecim cubitos super uniuersam omnium montium altitudinem. Et hunc nimirum intellexit uel præuidit rectius in spiritu suo Dauid, quum diceret: Ignis ante ipsum præcedet & inflammabit in circuitu inimicos eius, Et quid mirum, uidisse ignem hunc Dauidem, quem tot annis antea prospexerat Moyses? *Psalm. 96.* Ignis, inquit deus, accensus est in furore meo, & ardebit usq̄ ad inferni nouissima, deuorabitq̄ terrā cū germine suo, & montiū fundamenta cōburet. Ad hæc ignem istū cæteris omnibus clarius uelut digito demonstrauit sanctus Petrus, dicēs: Celi qui nūc sunt, & terra eodē uerbo repositi sunt, igni reseruati i die iudicij pditiōis impiorū hoim. *Deut. 32.* *2. Petri. 3.*

Et paulo post: Adueniet dies domini sicut fur, in quo cæli magno impetu transient, elementa uero calore soluentur, terra autē & omnia quæ in ipsa sunt opera, exurent.

¶ Rationem quoque ignis huius ex scripturis discimus.

Quum enim terra & aer uitis hominum præcipue & maxime sint polluta, homicidijs, adulterijs, mendacijs & cæteris, ipsaq; etiam elementorum natura non paulo sit deprauiata, dominus deus omnes creaturas renouabit purgabitq; & ea sane renouatio in terra incipit ab ignibus.

Apoca. 21 Ita & Iohannes in persona domini: Ecce, inquit, ego noua facio omnia. hoc est, dominus innouat omnia. Ante enim hæc uerba dixerat Iohannes: Primum cælum & prima terra abiit, & mare iam nõ est. Et *Isaię. 65.* Et Isaias: Ecce ego creo cælos nouos & terram nouam, & non erunt in memoria priora. quæ quidem uerba eodem debent intelligi modo, quum terra ex sua quidem substantia perdurabit in æternum, ita etiam dicente Dauid: *Psal. 103.* Qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in seculum seculi. Omnis itaq; ista renouatio de figura, de pre & id genus alijs tantum intelligi debet, rebus adiacentibus, quod aperte Paulus ad Corinthios scribens, admonet: Præterit figura mundi huius. & de planetis *Isaię. 30.* Erit, inquit, lux lunæ sicut lux solis, & lux solis erit septemplex sicut lux septem dierum. Nec obstat, quod tunc sol stabit. siquidem quum tempus iam nullum erit, nec solis opus fuerit ortu & occasu. quod & clare idem expressit propheta, *Isaię. 60.* Non occidet ultra sol tuus. Et ut Iohannes dixit: *Apoca. 10.* Angelus leuauit manum suam ad cælum, & iurauit per uiuentem in secula seculorum, qui creauit cælum, & ea quæ in illo sunt, & terram & ea quæ in ea sunt, & mare & omnia quæ in eo sunt, quia tempus non erit amplius. Cuius si rationem desideras, en eam tibi, namq; & cælum iam tunc non mouebitur: & ne cogites, dum una cæli parte fixus semper sol consistit, altera hemisphæri parte nocte perpetuam & horridam esse caliginem, ecce terra quoque post sui purgationem undiq; ut crystallus erit secundum superficiem suam, ubi etiam radij luminis solaris ex omni parte iuxta cadent super terram.

¶ Sunt & ignis huius aliæ adhuc causæ, purgabit em

electos quodq; eritq; eorum id purgatorium, qui aliquid in se adhuc habebunt purgabile, sicut & magister Sententiarum probat. Quamuis non desunt ex doctoribus quidam, qui dicant ignem huc deinceps cum omnibus istis mundi huius sordibus ad inferos coniectum iri, colligentes id ipsum ex Dauide dicente: Vox domini intercidentis flammam ignis, ut ibidem etiam Basilius commemorat, Existimo, inquit, quod ignis ad ultionem diabolo & angelis eius, domini uoce frangatur. Præterea scriptura nos docet crucem sanctam in aere apparituram, ex illis uerbis Christi: Tunc apparebit signū filij hominis in cælo, unde & Ecclesia canit, Signum crucis erit in cælo quum dominus ad iudicandum uenerit. Et quamuis in ea quidam sint sententia, ut credāt lignum crucis qua mortuus est Christus, hic non appariturū, sed tantum signū illius aliquod, tamen pleriq; doctores concordi consensu arbitrantur ueram illam Christi crucem huc esse ministerio angelorum adportandam in signum uictoriæ, sicut Chrysostronus ait: Qui enim cadauera hominum in pulueres iam & cineres mutata redintegrat, idem restaurare totamq; planè restituere potest crucē in plures etiā scissam partes. Illa tunc exhibita, simul declarabit Christus & uictoriam erga dæmones suam & misericordiam, ut uel sic uideant boni quā ex mera eos gratia redemerit. unde recte dixit Chrysostronus: Crux sole fulgentior uidebitur, obscuratur enim sol, crux autem apparet, quod fieri non posset, nisi radios solares splendore superaret. Cuius autem rei gratia istud signū apparet? ut magno cumulo Iudæorum imprudentia opprimatur, crucem in suam iustificationem secum habens, in iudicium ueniet, acerbum ac ignominiosum mortis suæ genus ostendens. Tunc plangent tribus, non enim accusantibus opus erit, quum crucem uiderint. Et profecto innouatis creaturis omnibus, ipsa quoq; crux nouo quodam & admirabili illustrabitur splendore, & sic perpetuo fixa fulgebit in cælo, ex ijs quas nūc assignauimus causis.

¶ Sed & hoc pie credendum est, nō solam Christi crucem, sed alia etiam passionis mortisq; eiusdē arma a sanctis angelis huc deferenda esse in iudiciū, puta, columnā

Dist. 45.
quarti.

Psalm. 28

III.

Matt. 24.

Chrysostr.

Chry. sup
Matt. 24.

qua flagellatus est dominus, lanceam qua sanctum illius adaperum est latus, clauos, coronam, flagella & uirgas, spongiam & harundinem &c. omnia enim hæc intelligi

Mat. 24. commodè possunt in eo, quod Christus dixit, uerbo, signum filij hominis. Quid uero quod ex sanctis doctoribus sunt non pauci qui asserant signum illud crucis Christi non tantum in cælo appariturum ueraciter, sed quoniam illud electi quoque dei gestabunt in frontibus suis?

Apoca. 7. unde & Iohannes ait: Nolite nocere neque terræ neque mari neque arboribus, donec signemus seruos dei nostri in frontibus eorum, quod iam olim Iezechiël præuiderat, inter cæteras uisiones suas prodens Tau positum in frontibus hominum lugentiū. Ad hæc dominus noster Iesus Christus cicatrices quoque & uestigia uulnerum suorum allaturus secum est in iudicium. namque ita commodius imple-

Zach. 12. bitur prophetia Zachariæ & Iohannis, Videbunt in quæ
Apoca. 1. transfixerunt. Et Paulo post in sequenti capite, Diceretur
Zach. 13. ei, Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? & dicit, ihs plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me. Vis adhuc amplius quid? Martyres quoque omnes cicatrices & uibices signaque secum deferent suppliciorum suorum, qua de re plura infra in sermone de martyribus uel etiã de resurrectione.

III. ¶ Porro in scripturis cõperimus & angelorum emissiõnem, uocem tubæ, uocationem mortuorum ad iudiciū, cum apud Matthæum dicat dominus: Mittet angelos suos

Mat. 24. cum tuba & uoce magna, & cõgregabunt electos eius à quatuor uentis, à summis cælorum usque ad terminos eorum. Ex hoc etenim scripturæ loco sancti patres de futuro iudicio sententiam colligunt huiuscemodi, quoniam

Forma et ordo futuri iudicij. principio angelos suos emittet Christus, qui cineres pulueresque mortuorum corporum colligant eo loco, ubi præcipua hominis pars iacet tabida: deinde præcipiet ex pulueribus illis naturale rursus corpus reformari, ipsique corpori animam uniri, unde & animas electorum ad sua per mittet remigrare corpora. Mox angeli per omnes prouincias & regiones uoce clarissima proclamabunt, apparere illos iubentes coram iudice, audituros hic finale & irreuocabile iudicium, & tunc demum ad Christum ueni-

ent omnes, idq; adeo uerissimum esse, clare patet ex uerbis Pauli ad Thessalonicenses ita scribentis: Dominus in iussu & in uoce archangeli & in tuba dei descendet de caelo, & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi. Vbi ille sane commemorat hæc tria, iussionem diuinam, qua deus angelis suis committet pulueres corporum colligere, idq; sane uirtute angelica fiet subito, sicut & Paulus dicit: In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba. Cernet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Secundū quod Paulus dicit ad Thessalonicenses, est in tuba dei, quæ nimirum ipsa uox Christi est, qua corpora mortuorum reformata iam reuiuiscunt, quod præstare ut angelicam excedit uirtutē, ita solus potest deus. Eiusq; rei nobis ueritatem facit Christus apud Iohannem, Mortui, inquiēs, audient uocem filij dei, & qui audierint, uiuent. Tertio, uocem quoq; Paulus commemorat archangeli, quæ à tuba dei utriusque secernitur. uox enim hæc illa est, cum archangeli, totius prouinciæ aut regionis uelut custodes quidam præfecti conuocabunt omnes homines ad iudicium, sientq; hæc omnia simul, resuscitatio per uocem Christi, & uocatio ad iudicium per angelos. Quoc; hæc ueriora & certiora esse crederemus, sunt eadem hæc in ueteri quoq; iam olim prædicta testamento. Ita enim Daniel: Qui, inquit, dormiūt in terræ puluere, euigilabūt, alij in uitam æternam, alij in opprobriū. Et per Iezechielem quoque ait dominus: Ecce ego aperiam tumulos uestros, & educam uos de sepulchris uestris, unde nō immerito uocem illam admirat⁹ beatus Chrysostomus, dicit: Vere magna uox tubæ terribilis, cui omnia obediūt elementa, quæ petras scindit, inferos aperit, portas æreas conterit, uincula mortis dirumpit, & de profundo abyssi animas liberatas corporibus suis restituit. Et hæc de resurrectione adq; iudiciū uocatione dicta nūc sufficiāt.

¶ Ad extremum, de iudicis aduentu pauca dicturi, ultimum hunc articulum cum primo connectamus. Cum ergo iam mundo uniuerso ignibus repurgato, ipsa q; mortuorum corpora ministerio & officio angelorum comportata, uirtute demum diuina resurgent, crux etiā Christi apparebit in caelo. Tunc tandem aduentabit dñs

1. Thes. 4.

1. Cor. 15

1. Thes. 4.

Iohan. 5.

Daniel. 12

Iezeec. 37.

Chry. sup

1. Cor. 15.

V.

Iesus in humana, eaq; oibus conspicua forma, qua quantaq; potestate, quam magna & immensa maiestate, quis homo est, qui queat exprimere? Tantum hic in Euangelio legimus, quia uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cum potestate magna & maiestate. Gloriã quoque & augustum illum honorem, quo iam adueniens apparebit dominus, Iohannes qualicunq; gustu præuidisse creditur, quum diceret: Vidi, & ecce nubem candidam, & super nubem sedentem, similem filio hominis, habentem in capite suo coronam auream, & in manu sua falcẽ acutam. Ibi enim immensa illa iudicis in remunerando munificentia penes coronam, & ad puniendum iustitia declaratur in falce. Vsq; adeo ergo potens & magnificus in uirtute ueniet ad iudicium ille iudex, & tunc angelis suis imperabit, ut desinant mouere cælum, sicut supra dictum est. Veniet autem cum sanctissima uirgine matre Maria, cum choris angelorum, cum electis suis sanctis supra nubem, potẽter ita in uoce tubæ (hoc est, uirtute sua diuina) resuscitatis, mortuos in clamando: Surgite mortui. Venturumq; eum cum tanta sanctorum multitudine scimus ex Apostolo Iuda, dicente: Ecce ueniet dominus in sanctis millibus suis, facere iudicium contra omnes impios. Quod ipsum Zacharias in spiritu prophético præuiderat, dicens: Veniet dominus deus meus, omnesq; sancti cum eo. Et Isaiam id etiam non latuit. ait enim: Dominus ad iudicium ueniet cum senibus populi sui, & principibus eius. O domine Iesu Christe, per gloriam & honorem tuum, per tuam tremendam maiestatem, à sanctissima trinitate donatam, propitius & misericors clementer esse dignare nobis miserimis peccatoribus in die iudicij tui, quum iam cælum & terra contremiscẽt. hoc nobis præsta domine Iesu Christe, deus & homo uere, ita tibi laus sit & honor in secula, Amen.

HOMILIA .III.

De iudicio extremo.

Ecclēsia sancta catholica, uelut mater benigna & mitissima parēs, omni moto lapide, ex omni par

te arreat, qua nam uia filios suos fideles omnes trahat & promoueat ad piam sanctamq; cōuersionem, idem agens nunc bonis suauium uerborum blandimentis, n̄ sic uicissim p̄nitentia, timore & minis. Neq; id mirum. edocta enim id ita est à sp̄so suo deo optimo maximo, qui in uniuersa scriptura ad mandatorum suorum cultum & obsequium, benignus iam & clemens, proponit immensum bonorum operum fructum, & statim incommoda ob oculos subiicit, supplicia & perditionem transgressorum. Eius rei plus quàm sexcenta uideas testimonia per totum Exodum, Deuteronomium, ac præcipue ex Dauide in Psalmis (potes etiam hic inducere Psalmum, quia *Psalm. 88.* loquitur ibi Psalmista cum magna animi uehementia) Christus quoq; arbori apposita & congruenti similitudine confert hominem, arbori inquam siue bonos siue malos ferenti fructus. Sunt autem arbores quædam ea natura, ut nolint nisi tenerrime tractari, ut sunt oleæ & malorum punicorum arbores &c. & sunt uicissim quæ nisi probe contusa nil boni pariunt, ut nux & salices. Eodem ergo plane cum hominibus etiam modo agit. sunt enim quidam ex illis ea præditi clementia & bonitate, ut ex eis quod uelis impetres: & rursus eius sunt quidam duritiei, ut nisi serium uideant, actum cum illis agas, nil facias. Et pro usu priorum die ab hinc octauo ecclesia m̄a suetum illum, pium & benignissimum mitissimi Christi aduentum per incarnationem suam commemorauit, omnibusq; ad animum reuocandum proposuit, ut sic qui animo sunt mansueto, feruētissima illa Christi erga nos charitate permoti, quod malum est fugiant, quod bonū amplectantur & faciant. Cum autem benignitas & clementia Christi tanta apud pl̄erosq; parum, apud quosdā etiam nihil operetur penitus, iam hodie uersa uice proponit horridum, durum & tremendum illum Christi ad iudicium aduentum, ubi ille adueniens ut leo excandesceat, cui subrepti sunt leunculi sui. dies etenim ille plenus erit tribulationis & amaritudinis, miseræ quoq; & angustiae. Quapropter qui à malo charitate absterreri & pietate nō uoluit, nunc demū formidine p̄næ metuq; supplicij à peccatis suis auertatur. Et cū ex quatuor illis quæ

Matth. 7

- Ecccl. 7.** per sapientem homini ne peccet, subinde animo uolue-
da proponuntur, iudicium quoque extremum, postremum
non sit, uisum est hic uidere & inuestigare diligenter,
quidnam nos spiritus sanctus de iudicio illo docuerit.
- Locus iudicij.** ¶ Ad primum quidem de loco iudicij, non absurda sen-
tentia est, Christum non uenturum ad locum, quo mor-
tuus est crucifixus, caluarie, siquidem ibi tunc mortuus
est in infirma & imbecilli forma, nunc autem iudicatu-
rus in gloriosa specie & honorifica, Magis ergo creden-
dum est, Christum ad iudicium uenturum in uallem Iosaphat,
unde & cælum ascendit, sicuti per prophetam
docemur, dicentem: Congregabo omnes gentes, &
deducam eas in uallem Iosaphat, & disceptabo cum eis
ibi. Quod tamen non eo modo intelligendum est, quasi
in ipsa ualle Iosaphat tribunal suum habiturus sit Chri-
stus, sed potius ex monte Oliueti, qui desuper imminer
ualli, sicut ad apostolos dixit angelus: Hic Iesus qui a uo-
bis adsumptus est in cælum, sic ueniet quemadmodum
uidistis eum abeuntem in cælum. Ascendit autem in cæ-
lum ex monte Oliueti, ergo in eundem redibit de cælo.
constans enim doctorum sententia est, Christum in aère
super montem illum nubi cuidam admirandæ uelut tri-
bunali infessurum, idcirco adeo alte in aère, ut eum ascen-
dentem uidere potuerunt apostoli, aut paulo etiam sub-
limius, Homines autem & in ipsa ualle Iosaphat & circū
circā stabunt, ita ut tamen omnes Christum queant in-
tueri, quamuis diuersimode. boni enim in aère uelut sus-
pensi desuper terram, ad dexteram Christi stabunt, te-
stante id ipsum Paulo, Rapiemur cum illis in nubibus ob-
uiam Christo in aera. Reprobi autem & mali stabunt ad
sinistram super terram, quemadmodum ipse apud Mat-
thæum saluator docuit. Nec desunt etiam ex doctoribus,
qui paruulos tam post baptismum quam circuncisionē
demortuos, constituent ante Christū: eos uero qui in ipso
peccato originali sunt defuncti, reponunt ad tergū Chri-
sti iudicantis. Quamuis uniuersam illam iudicij futuri
formulam exacte nullo certe possumus intellectu adseq.
Tantū, quod & oēs in ualle Iosaphat homines congregabū-
tur: & ex ijs qui iusti fuerint, ad dextram: qui uero im-

pñ, ad finiftram iudicis stabunt, que madmodum & apud Matt. 19
 Matthæum dicit, Christus autem hic ut iudex affidebit:
 Cum uenerit filius hominis in maieftate fua, & omnes
 angeli cum eo, tunc fedebit fuper fedem maieftatis fuæ,
 & congregabuntur ante eum omnes gentes. Ex ijs iam
 dictis quæftio talis exoritur: An folus iudicaturus fit Chri-
 ftus. Profecto enim ficut hoc iam memorato Euange-
 lii loco Christus ait, fe ad iudicandum fefurum, ita idi-
 psum quoq; fuis promifit apoftolis, federe nimirum & iu-
 dicare duodecim tribus Ifraël. Nos ergo respondemus
 primo, iudicem dici & poffe & folere qui fententiam fert.
 & eam fane quifquis habet potefatem, iudex proprie di-
 citur. Habet autem eam Christus à fuma fibi trinitate
 traditam, ut fermone priori explicauimus. Nanq; de eo Actu. 2
 princeps apoftolorum Petrus dixit: Ipfe eft qui constitu-
 tus eft à deo iudex uiuorum & mortuorum. Secundo, Iu-
 dices etiam dicuntur, qui ueram ueri iudicis fententiam
 iuftumq; iudicium adprobant tantum, quo modo ange-
 li dei fanctiq; omnes iudicaturi funt in die nouiffimo, dū
 & iudicium illud Chrifti placere fibi declarabunt, & ut
 bonum collaudabunt. unde Sapiens ait: Sancti iudicabūt Sapient. 3
 nationes, & dominabuntur populis.

3. ¶ Non raro honefti quoq; & graues iufti iudicis af-
 fefiores, iudices nuncupantur, quos ipfe etiam iudex illo
 dignatur honore, ut fuo adfideant iudicio, licet nullam
 interim ipfi fententiam ferant, & id quidem perfectorū
 eft tantum, qui præ alijs ea funt gratia donati, cuiusmo-
 di funt Maria, Iohannes, apoftoli &c. Cuius etiam rei a-
 pertum eft nobis apud Matthæum testimonium, dicen- Matt. 19
 tis Chrifti, Amē dico uobis, quod uos qui fecuti eftis me,
 in regeneratione cum federit filius hominis in fede ma-
 jefatis fuæ, fedebitis & uos fuper fedes duodecim, iudi-
 dicantes duodecim tribus Ifraël. Ac proinde Christus dū
 pharifæos increpat, apoftolos iudices eorum futuros in-
 quit. Similiter & Paulus fcribens ad Corinthios, Nescitis, Matt. 12
 inquit, quoniam angelos (malos nimirum) iudicabimus? 1. Cor. 6
 Et hic fane apoftolorū honor ex præcipuis unus eft, & di-
 gnitas nō poftrema, quæ alteri fanctoꝝ nulli cōtinget,
 præ uirginē matrē, & Iohannē Bap. Vnde hic inf Chrifta

DOMINICA SECUNDA

nos pius inoleuit usus, ut ex multis unum quempiam sibi quilibet deligat apostolum, quem præ cæteris ueneret, cuiusq; in extremo tandem iudicio gaudeat patrocinio.

4. ¶ Est quidem aliquis scripturæ usus (imò & Christus alicubi sic locutus est) eos quoque iudices appellare, quorum alij iudicantur comparatione, & sunt ñ sane non magni iudices, ut qui non raro condemnentur etiam ipsi. Verum ex similitudine quando condemnandi erant Niniuitæ, qui tamen pœnitentiã egerunt de peccatis, quanto magis Iudæi, qui ne tot quidem & tantis Christi sermonibus permoueri potuerunt, ut pœnitentiã agerent. Ita diuina ueritas Christus ipse dixit, Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista & condemnabunt eam, quia pœnitentiã egerunt in prædicatione Ionæ, & ecce plus quàm Iona hic. (Christus) Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista & condemnabit eã, quia uenit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis. & ecce plus quàm Salomon hic. Hinc colligendum nobis est illud, si quando uel Iudæus uel Turcæ quispiam, quæ perfidiæ & infidelitatis suæ sunt, bene custodierit, ita ut de eo dicatur Iudæum eum bonum esse, quamuis iste in infidelitate sua pereat condemnatus, Christiani tamen, qui fidem suam & quæ fidem concernunt, parum fideliter conseruant, illorum collatione durius subibunt supplicium. Vere itaq; & absolute definiendo, solus Christus ut uerus unicuq; iudex, sententiã feret & iudiciũ, ibiq; apostoli, Maria & Iohannes adsidebunt honeste, angeli quoq; dei & electi omnes iudiciũ illud collaudantes approbabunt, sicut Iohannes ait: Audiui quasi uocem magnam tubarum multarum in cælo dicentium, Alleluia. Laus & gloria & uirtus deo nostro est, quia uera & iusta sunt iudicia eius.

Matth. 12

Apoc. 19

3. ¶ Cumq; hætenus quinam futuri sint iudices & adfessores, quiq; simul iudicaturi accepimus, quæri posset, quæ tandem ad iudiciũ uenturi essent personaliter & ibidẽ diiudicandi. Et hic sane, quia testatur scriptura, constat, omnes & homines & angelos apparituros in iudicio, ut eorum omnium conscientia in præsentia iudicis aperta notaq; fiat omnibus, ut ipsa quoque diuina iustitia inno

rescat omnibus, ut & homines in hac uita, non ignari
 quam durum sibi sit subeundum iudicium, diligentius
 eo se parent, ut in tanta cōgregatione, coram tam iusto
 iudice non ad extremum confundantur. Ita enim & san-
 ctus Paulus, Omnes, inquit, nos manifestari oportet ante
 tribunal Christi, ut referat unusquisq; propria corporis
 prout gessit, siue bonum siue malum. Et profecto hoc ur-
 gere cum primis deberet omnem hominem, ut eo con-
 stantius perseveraret in timore dei, sicut nos Iohannes
 admonet, dicens: Timete dominum, & date illi honorē,
 quia uenit hora iudicij eius. Quamuis hic mali cum ma-
 gna apparebunt indignatione, nam & quod in illis erat,
 apparituri non essent, nisi per angelos dei isthuc adduce-
 rentur, iuxta id quod prædixit Christus, Mittet filius ho-
 minis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scā-
 dala, & eos qui faciunt iniquitatem. Ac rursus in alio lo-
 co, Mittet angelos suos cum tuba & uoce magna, & con-
 gregabunt electos eius à quatuor uentis & cætera. Con-
 stat ergo, conclusumq; id iam olim ex scripturis est con-
 corditer, quoniam hic angeli hominesq; personaliter om-
 nes apparebunt. An uero illi iudicabuntur omnes, est
 sane quod hic ad duo respicias in iudicio, alterum, disce-
 ptationem seu ipsam meritorum simul & delictorum dis-
 cussionem, alterum uero, ad bonorum malorumq; ope-
 rum remunerationem. Et huius quidem ratione angeli
 atq; homines omnes pro suis singuli meritis præmia re-
 cepturi iudicabuntur. Ratione autem discussionis, docto-
 res unā cum sancto Gregorio genera quatuor ponunt,
 unum eorum qui quum non iudicentur, pereunt tamen,
 ut dæmones & impij omnes, iam enim sunt iudicati, cū
 fundamento caruerint fidei, quod & ex uerbis Davidis
 satis patet, Quoniam non resurgent impij in iudicio. Nō
 quod non affligentur & punientur, sed quia uenient ad
 iudicium quidem punitiois seu condemnationis, at nō
 discussionis. Recte ergo etiam Christus de diabolo, Prin-
 ceptus, inquit, mundi huius iam iudicatus est, & de impijs
 in uniuersum omnibus, Qui nō credit, iam iudicatus est.
 Secundi autem ordinis sunt, de quorum iam ante adeo
 constat iustitia, ut eam porro opus non sit discutere, cu-

2. Cor. 5

Apoc. 14.6

Matth. 13

Matt. 24.0

Grego. su
per Johā.
libro. 26

Psalm. 7

Johan. 16

Johan. 3

Iohan. 3

iustmodi sunt Maria, Sanctus Iohannes, apostoli, sanctus Laurentius & Barbara & cæteri, & qui post baptismum statim mortui sunt pueri, de quibus Christus ait: Qui credit in eum, non iudicatur. Et alibi: Qui credit eum qui me misit, habet uitam æternam, & in iudicium non uenit, sed transit à morte in uitam.

Prone. 16

Daniel. 5.

¶ Tertij porro generis & quarti sunt, qui promiscue bonum operati sunt & malum, quorum alij ad finem perseverarunt in bono, alij ad finem peruenerunt in malo, & in ijs quidem bonum cum malo iusti ponderis ueluti libræ ponderabitur, utrum excedat. Profecto enim uere dixit sapiens, Pondus & stateram iudicia esse domini. Quamuis in Daniele quoque nos doceat scriptura, quibus modis opera hominis bona ponderentur & merita. Ait enim, Appensus est in statera, & inuentus est minus habens. Deus totius misericordie & gratiarum omnium, uirtutem nobis largiatur & fortitudinem, ut in hac statera & pondere eo modo habeamus, quo tandem gloriosam illam adsequamur & audire mereamur sententiam perpetuæ beatitudinis, Amen.

HOMILIA IIII.

De extremi iudicij forma.

Segregatio bonorum a malis
Matt. 25.

Matt. 13

Ipsa iam susceptæ materiæ exigat necessitas, ut quia de iudicio extremo differentes hactenus progressi sumus, iudicij nunc formam quoque & actionem totam, quod quidem ex scriptura constare potest, explicemus. Satis autem in prioribus hucusque sermonibus docuimus, quis ille sit iudex, nempe Christus Iesus, quique sint illi qui iudicio huic sistentur. Nunc itaque, quibus adhuc modis iudicium incipiet, uideamus. Cum primum statim boni à malis iuxta Christi uocem segregabuntur, separabit eos ab inuicem, sicut pastor separatur oues ab hædis. Tunc angeli malos in multas adhuc partes ueluti turmatim separabunt, pro qualitate delictorum, sceneratores nimirum iungendo sceneratoribus, adulteros adulteris & cætera, sicut prædixit Christus, Tempore messis dicam messoribus, colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad

comburehdum. Et sequitur, Exibunt angeli & separabunt malos de medio iustorum.

3. ¶ In hac separatione cognoscent mali, & bonos esse saluandos, & sese perpetuæ damnationi subiectos, idque uidentes, dicent illud quod iam olim in spiritu prouiderat Sapiens: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum & in similitudinem improperij. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei. Nos insensati uitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transferunt omnia illa tanquam umbra &c.

Sapien. 5

4. ¶ Et tunc incipient contristari, & præ amaritudine flere, sicut Zacharias inquit, Plangent terræ familiæ & familiæ seorsum. sed & ipse dominus dicebat, Plangent omnes tribus terræ. Tum denique ad iudicium compellentur, cum iam per angelos uno ueluti fasce constricti fuerint, qui eis dolor futurus est maximus, horrore & pœna plenissimus, quando horrebunt adeo imminente iam iudicio Christi, sicut & Iob dixit in hominis istiusmodi persona: Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me donec prætransseat furor tuus? Quid multa? mallent isti se in amarissimis detineri inferni supplicij, quàm quod hic constitui eos in communi illo amplissimoque iudicio oportet, quomodo uocem istam eorum pulchre Iohannes in sua cognouit Apocalypsi: Dicent montibus & petris, cadite super nos & abscondite nos à facie sedentis super thronum & ab ira agni, quoniam uenit dies magnus iræ ipsorum, & quis poterit stare? Hic enim resciscent tandem, quam amarissimus durissimusque sit dies ille nouissimus, quod isti, dum hic uiuerent, credere nunquam uoluerunt. Experientur hic de mum omne id quod de hoc die scripsit Sophonias: Vox dei domini amara, tribulabit ibi fortis. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiae, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris super ciuitates munitas, & super angelos excelsos.

Tristitia
malorum.
Zach. 12.
Matt. 24.

Iob. 14.

Apoca. 6.

Sopho. 1.

2. ¶ Circundati iam undique ad ipsum etiam iudicium urgebuntur coacti, & ex omni parte angustijs uallati, pectoreque amaritudine perciti, iuxta sententiam beati Gregorii, o

Gregori.

Roma. 2

quàm angustæ erunt reproborum uix, superius erit iudex iratus, subtus horrendum chaos inferni: à dextris peccata accusantia, à sinistris infinita dæmonia ad supplicium trahentia: intus conscientia urens, foris mundus ardens. miser peccator sic deprehensus quò effugiet? late re erit impossibile, apparere erit intolerabile. uehementer enim & grauitè hic accusabitur, & primum quidem idq; fortissime à propria cōscientia, sicut hoc clare ad Romanos testatur Paulus, cum ait: Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium, in die cum iudicabit deus occulta hominum, secundum euangelium meum. Quo uero id fiat modo, doctores sancti dum explicant, dicunt, quoniam in die illo nouissimo peccator iudicio sistetur nudus & omnium carēs ac destitutus tutela, in sua tamen conscientia omnia uidens peccata sua: nec ipse tantum, sed & quotquot astabunt, scelera eius & delicta omnia cognoscent, quæ ille per pœnitentiã & confessionem celare noluit. Vnde miserrimus iste hic stabit confusus coram Christo, angelis, sanctisq; omnibus, imò coram mundo uniuerso, ut de eo recte dicatur, Ecce homo & opera eius. Neq; uero id non ex scripturis etiã probari p̄r. ita em̄ Daniel, Millia, inq̄t, milliū ministrabant ei, & decies millies cetera millia assistebant ei. Iudiciū sedit, & libri ap̄ri sunt, Libri, ait Glossa, cōsciētia sunt, ideò q; deus peccatori per Ieremiam dicit, Arguet te malitia tua. & Sapiens, Traducet, inquit, illos ex aduerso iniquitas ipsorum. idque adeo uirtute futurum est diuina. ex sententia enim beati Augustini etiam sic dominus futurus testis intelligendus est uelox, cum sine mora reuocaturus est in memoriam, unde conuincat puniatq; conscientiam.

Daniel. 7

Libri.

Iere. 2.

Sapiē. 4.

Augu. 20.

de ciuit. 6.

26

1. Cor. 4

Bernar.

¶ Sanctus Bernardus hoc ex uerbis etiã cōfirmat Apostoli dicentis; Nolite ante tempus iudicare, quousq; ueniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarū et manifestabit consilia cordium. Et hoc ipsum Bernardus adfirmat, dicens: Omnia omnium hominum arcana manifesta erūt oibus. Augustinus quoq; In momēto, inq̄t, omnes hominum cogitationes uidebunt: & lob,

Induentur, ait, confusione. ubi Glossa habet, Viso indice, Job. 8.
omnia ante oculos mentis uersantur, & reatus deprimēs Glossa.
eos undiq; uestit.

¶ Inde etiam constat, quā impudenter faciāt, qui pudore aliquo peccatum in confessione reticent. ibi enim demum innotescet orbi uniuerso cum ineffabili quadam confusione, quod arcano & secreto noluiti sacerdoti committere. Siquidem qui cum pœnitentia peccata confiteretur sua, in die tandem non reuelabuntur nouissimo, etiā in damnatis. recta enim sunt semel, iuxta Psalmum Psalm. 31.
Dauidis, Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum recta sunt peccata.

¶ Vsq; adeo tunc ipsa peccatorem proclamabūt, & per ipsam illius conscientiam accusabūt opera, ueluti ad peccatorem clamantia, Tu me nimirum operatus es, egoq; adeo opus sum tuum, tecum manebo perpetuo. Sed o domine Iesu Christe, peccata nostra cōtege in hac uita tempore pœnitentiæ.

3. ¶ Grauius adhuc accusabuntur homines per scripturas, ipsosq; & prophetas & prædicatores, simul à creaturis omnibus, quod ex ipsis etiam satis patet scripturis, ubi Christus ad Iudæos loquitur, dicens: Est qui accusat uos Moyses, in quo uos speratis. Certe enim peccatores accusabunt scripturæ, quibus credere noluerūt: accusabunt eos etiam prædicatores, quorum fidelia non sunt secuti monita. Imò cælum & terra contra peccatorem clamabunt, restāte id ipsum Iob, Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & terra consurget aduersus eum. Verè omnium uehementissimus accusator diabolus erit. ita enim eū Iohannes uelut proprio epitheto appellat, inquiēs: Proiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Ibi Lucifer superbos accusabit, petiturus à deo, ut quando à cælo deiectus ipse est, ppter superbiam, hęc ille in peccatoribus etiam iustus puniat iudex. Ibi alter iste diabolus Mammon accusabit fœneratores omnes, raptores, fures, & qui iniquis impliciti fuerint negocijs, mercatores, & quotquot mensuras, pondera aut ulnas corrumpunt. quid multaruaros deniq; omnes, & quicunq; auaritiæ studio male

Johan. 5

Job. 20.

Apoca. 12.

Lucifer.

Mammon

Ephesi. 5.
Asmodeus.
Job. 3.

agunt, lutores iniquos, telonarios item & monetarios malos: omnes etiam qui uel egenos ac pauperes inique opprimunt, uel uiduis aut pupillis sunt duriores. siquidem nemo unquam auarus regnum dei possidebit. Asmodeus porro, & ipse est diabolica cohorte non postremus, clamabit aduersus omnes qui illicita & uerita deliquerint impudicitia, beluina nimirum, adulteros etiam & uirginum concupratores, fornicatores, mulieres item lasciuas omnes, & illiciti amoris conciliatrices, chorearum amatores, &c. Dudum enim nos praeuonuit Paulus, quoniam omnis fornicator aut immundus non habet hereditatem in regno Christi & dei.

beelzebub

¶ Sed & Beelzebub haereticos incusabit omnes, ueneficos, magos, fagas, schismaticos, & quotquot Romanae illi catholicaeque non obediunt ecclesiae. omnes enim illi non uera ouile Christi ingrediuntur ianua, inquit Christus, unde fit ut fures sint & latrones.

Behemoth.

¶ Diabolus etiam Behemoth omnes accusabit hypocritas, Simoniacos, & quotquot spirituali quadam mercatura beneficia aut emunt aut uendunt. Ecclesiasticos omnes qui non suam pro se quisque & conditionem tutati sunt, & datam sibi recte usurparunt potestatem: malos praedicatorum omnes, qui suam magis utilitatem seu honorem priuatum quam gloriam quaesire diuinam. Quid quod ex omnibus diaboli singuli singulos accusabunt peccatores, quos ipsi ad peccandum prouocauerunt: sicut & beatus Augustinus in quadam testat epistola: Praesto, ingens, aderit aduersari noster diabolus, quando recitabunt uerba professionis nostrae, & obijciet nobis quaecumque fecimus, & in quo loco peccauerimus, & in qua hora. Super his iam omnibus diaboli a Christo petent, ut quia peccator dei esse per gratiam noluit, iusto nunc ipse cognoscat iudicio, se diabolicae dimissum esse potestati, idque tantum culpa & transgressione sua. Iam enim homo gratiam amisit tuam, uestem innocentiae tuae & fecidauit & abiecit, merita tua, tuamque passionem dimisit, & quantum in ipso erat, deperdidit. meae se totum tribuit potestati proprium, mihi paruit, seruiuit mihi. in super etiam am. quia omne quod unum secum adportat meum est, quid restat nisi ut mecum perpetuis affligatur cruciatibus?

Augusti.

Væ, uæ. An etiam nunc os aperire suum potest, quisquis talis est, & sic uiuit, ut aliquando cum diabolo condemnetur?

4. ¶ Aderunt quoq; hic testes, qui accusationem istã quamuis per se uehementissimam, suo tamẽ adhuc calculo adprobantes confirmẽt. Erit enim hic cuiusq; hois angelus proprius, illi a deo tanq; custos delegatus, tũc q; testimonium daturus ex sentẽtia Chrysofomi, quomodo ipse eum assiduo ad omne bonum inuitãrit, cum interim iste peruersas magis dæmonis persuasiones, q̃ fidelia sua secutus sit consilia.

Chrysof.

¶ Dabit hic quoq; aduersus patrem suum testimoniũ filius male educatus, maleq; instituta filia aduersus matrem, uindictamq; & ultionem erga parentes clamabũt liberi peruersi omnes, quod ab eis male & iniquissime in omnibus uitis sint educati, quod demum futurum est miserabile, cum propria caro ipseq; aduersus se sanguis natiuus ultionem concupiscet. Neq; uero id Sapientem lauit cum prædiceret, Filij abominationum fiunt filij peccatorum, & qui conuersantur secus domos impiorum.

De patre impio queruntur filij, quoniam propter illum sunt in opprobrio. Sed de hac re aliã. Contra peccatorẽ non deerunt quoq; testes hic subditi, pauperes, pupilli & uiduæ, omnisq; sanguis innocens effusus, & nunc clamans & clamaturus porro in cælum usq; in diem nouissimum, sicut ad Cain dicebat dominus: Sanguis fratris tui clamat ad me de terra. Præcipue uero apud Zachariam dicit præcipitq; dominus, ne quis uiduas, pupillos, aduenas & pauperes calumniatur. Et ut aliquando concludam, aduersus peccatorem testimonium ferent Christus ipse & omnes sancti eius. Ita enim ait sanctus Hieronymus: Crux CHRISTI contra te perorabit, Christus per uulnera sua contra te allegabit, cicatrices contra te loquentur, clauis de te conquerentur. (Poterit hic fieri allocutio CHRISTI ad peccatorem, per capita creationis, gubernationis, passionis, redemptionis, &c. pcurriendo oia arma & articulos passiois Christi) Ad extremũ, q̃tquot peccatorẽ uel scripto uel pijs sedulo inuitauerũt concionibus, seu etiam uerbo aut operib; bonis

Ecccl. 41.

Gene. 4.
Zach. 7

Hierony.

bene submonuerūt, totidem aduersus peccatorem testimonia dabūt, ut iam sancti omnes, omnes angeli, diabolus quoque & creaturæ omnes, cælum etiam & terra clamabunt contra peccatores, qui clamor in cælum usque ascendet. Ultio tunc, ultio inquam, & præter ultionem nihil erit super induratum & maledictum peccatorem.

5. ¶ Hæc omnia peracta iam ubi fuerint, quamuis quādiu duratura sint, scriptura non indicat, separatio quoque malorum à bonis cum facta fuerit, quæ demū fiet in diuinatione, ubi qui nō subsistet, huc aut aliō relegabitur, alijque in læua, in dextra sistentur alij, sicut prædixit Sapientis: Vias quæ à dextris sunt, nouit dominus. peruersæ uero sunt quæ à sinistris sunt. Tunc denique sententiam pro iustis feret Christus, & quamuis pie credendum est dominum Iesum præ ceteris peculiariter allocutus dilectissimam suam uirginem matrem Mariam, apostolos, martyresque sanctos & uirgines, uniuersalis tamen nobis est sententia in scripturis contenta, quæ habet: Venite benedicti patris mei, possidete paratum uobis regnum à constitutione mundi. O suavis & salutaris sententia, gaudio & lætitia mirabili plenissima. Quam amice & pie eos inuitat, Venite. Quam suauiter eos collaudat, benedicti patris mei. Quā ampliter eos remunerat, possidete regnū. Et quā fideliter eis prospicit, cum ait, paratum uobis à constitutione mundi. Et contra quam horrenda & terribilis est sententia damnatorum, Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Hic uæ erit & planctus damnatis perpetuus, luctus, fletus & eiulatus sempiternus. Eos enim ab omni bono gaudiisque omnibus separat, dum ait, Discedite. Deinde exprobrat ipsis, dicens: maledicti. Statimque immensam complectitur sententia pœnam, cum inquit, in ignem. Et ne quicquam spei ipsis permaneat reliquum, addit, æternū. Hic iste horror & tremor, ubi nulla spes gaudij reliqua, nullusque gaudio & uoluptati in perpetuum locus erit. At tu o semper benedicte domine Iesu Christe, benedictionem nobis largire patris tui cælestis, ut sic nos quoque regnū adsequamur cæleste & perpetuam felicitatē, Amē.

Prover, 4

Matt. 25,

¶ Attende qui uerbum dei seminas, hos sermones uel

alterum eorum potes reuocare in aliud tempus commo-
dum, ut in quadagesima, quo eos percellas timore iudi-
cij ad faciendam pœnitentiam.

HOMILIA V. DE VLTIMA

parte huius Euangelij.

Christus dominus futuri iudicij signa hoc euange-
lio primum prædixit, deinde suum ipsius aduen-
tum. Solatiū itaq; præbet bonis omnibus, ex quo
dies ille licet in omnibus undiq; scripturis cognitus hor-
ribilis, esse tamē debeat omnibus pijs optatus. Et primū
quidem, de signis illis loquens, His, inquit, fieri incipien-
tibus, respicite & leuate capita uestra. Quib⁹ uerbis duo
dicit, alterum respicite, admonens homines oculos suos
leuare debere, sicut Dauid ait, Leuauī oculos meos in mō-
tes, unde ueniet auxilium mihi. Addit deinde, Et leuate
capita uestra. Quod explicans beatus Gregorius, leuare,
inquit, capita, est mentes nostras ad gaudia patris cæle-
stis erigere. in scriptura enim sacra caput pro mente po-
nitur, & ea solum semper meditari debet deum, quem sa-
ne facilius intueri poterim⁹ in uisibili domino Iesu Chri-
sto, quo exemplo idipsum facit, nobisq; idem faciendum
proponit Paulus, dicens: Per patientiam curramus ad p-
positum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei &
consummatorem Iesum, q̄ proposito sibi gaudio sustinu-
it crucem, confusione contempta. Et paulo post, recogi-
tate eum q̄ talem sustinuit à peccatoribus aduersus se-
metipsum contradictionem, ut non fatigemini animis
uestris deficientes. Nondum enim usq; ad sanguinem re-
stitistis aduersus peccatum repugnantes &c. Ad hūc mo-
dum pijs & catholici omnes respicere debent, mētiumq;
suarum capita leuare ad datorem illum, salutis æternæ.
Etiam rationē ijs dehinc adnectit Christus, ingens: Quo-
niam appropinquat redemptio uestra, hoc est, iuxta in-
terpretationem Theophylacti, perfecta corporis & ani-
mæ libertas. sicut enim primus Christi aduentus factus
est in regeneratiōem animarū nostrarum, sic alter illius

Psalm. 120

Hebræ. 12

Theophy

2. Cor. 5

aduentus erit in recuperationem reſtaurationemq; corporis. Sicut ſancti qui nūc ſecundum animam ſunt beati, beatitudine illa nondū cōrenti, adhuc cum Paulo ſuperueſtiri cupiūt, hoc eſt, corpus denuo adſumere, ut ſic anima & corpore fiant beati. Vigilem itaq; ſedulo & uegetum decet eſſe animum noſtrum in re tanta, ubi animæ ſimul & corporis æternam expectamus beatitudinem.

2. Timo. 4

Lucę. 12

Tit. 2.

Vbi Chriſtus innuit etiam uere Chriſtianos, certos tandem & compotes ſuæ fieri petitionis. Quotidiana autē precatio noſtra inter cętera ſic habet, Adueniat regnum tuum. & Libera nos à malo. Amen. Hęc nimirum glorioſa illa redemptio eſt, propter quam piſ omnes leuare debeant capita ſua ad deum, cuius quia regnum adueniet, eo iam ipſo nos ab omni ſumus malo liberati. Qui ergo ueri ſunt Chriſtiani & perfecti, uſq; adeo diem non metuūt extremum, ut gaudeant etiam per illum ſuam ſibi appropinquare redemptionem, qua ab omni malo liberentur. Idcirco quotieſcunq; orationem illam oramus dominicam, meminiffe debemus aduentū nos orare diei nouiſſimæ. neq; enim regnum Chriſti ad nos ueniet, nec nos ab omni perfecte liberabimur malo, niſi in illo die. Et reſpicere itaq; & capita nos noſtra leuare decet, & cū alacritate aduentum eius orare, idq; eo magis, quo maiori illius horrore afficiūtur impij & peccatores. Ita Paulus ait redemptionem hanc (quam ille coronam uocat iuſtitix) ſibi præparatam, nec ſibi tantum, ſed & ijs q; diligunt aduentum eius. Aduentum inquit, ut uideas bonos omnes diligere debere aduentum Chriſti, non horrere, quod faciunt mali. Quamobrem etiam apud Lucam dominus ait: Et uos ſimiles hominibus expectātibus dominum ſuum quando reuertatur à nuptijs. Expectemus ergo dilectiſſimi omnes in beata illa ſpe aduentus glorię magni dei, ut & nos redemptionem noſtram conſequamur, quę ſane ſumma eſt nobis in omni tribulatiōe ſpes, quoniam appropinquabit redemptio noſtra. Hęc tu, ſi uoles, extende.

¶ Eius rei exemplum deinceps proponit dominus, dicens: Videte ficulneam &c. Et hanc ſimilitudinem eſt, perfecto quod admiremur, quiſ enim eam crediturus eſſet,

nisi Christus ueritas summa eam dixisset? Cum iam ficulnea producit ex se fructum, scitis quoniam prope est æstas. Ita & uos cū uideritis hæc fieri. Ficulnea hæc mū dum significat, fructus ficulneæ, lapsum & consummationem mundi, æstas uero redemptionem nostram, ipsum scilicet regnum cælorum, sicuti Beda illa Christi uerba ponderat. Væ uæ omnibus mundi amatoribus. Considerate enim quæ sit merces uestra. damnatio æterna. Quis fructus mundi? concidere, destrui, in ruinam uenire. Hic iste mundus est, qui deum non nouit, qui spiritum non potest accipere ueritatis, q̄ apostolos & martyres ip̄m̄q̄ adeo semper odit Christum, qui tot indignus fuit sanctis, qui in maligno totus positus est. Sanctus porro Ambrosius ficulneam hanc ad synagogam refert Iudæorum, quæ cum fructum adferet, hoc est, ad Christum conuersa fuerit, quod sub ipsam mundi fiet consummationem, tūc sane dies imminebit extremus. Quod autem conuertendi illi sint aliquando ante diem illum ad finem mundi, Dauid fideli restatus carmine, dicens: Ad uesperam conuertentur, famem patientur ut canes. Vniuersus etiam mundus ad fidem tunc ueniet Christianorum, Turcæ, Ethnici, Tartari, iuxta prophetiã Dauidis, Reminiscuntur & conuertentur ad dominum uniuersi fines terræ, & adorabunt in conspectu eius uniuersæ familiæ gentium. Et de Iudæis peculiariter Isaias inquit: Quoniam populus Israel erit quasi arena maris, & tunc reliquiæ conuertentur ex eo, sicut eundem locum inducit Paulus ad Romanos. Ait itaq̄ Ambrosius Christum apud Matthæum quidem de ficulnea tantum loqui, hic uero de omnib⁹ arboribus, quoniam omnes omniumq̄ & generum & gentiū hoīes conuertent ad Christū. Vt iā sit illa subtilissima summæ sapientiæ inductio, dum tempus signorum futuri iudicij æstati confert, quod hyemi uideri poterat similius. Si uero æternam illam aspicias regni cælestis remunerationem, est hæc æstas. ad bonos enim hic Christus loquit. Siquidē boni ex sententia Theophylacti, cum hic in mūdo duram patiant hyemem, illic perpetuā habebū æstatem: & uicissim impij ubi aridam hic habuerint æstatē, illā tñ & breuē & instabilē, illic demū perpetuā patietur

Beda

Johan. 17

14. 15

Hebr. 11

1. Joh. 5.

Ambrosi⁹

Psalm. 58

Psalm. 21

Isaie. 10

Roma. 9

Theoph.

hyemem & procellas tempestatum æternas. III. Ne adhuc ambiguitatis aliquid in cuiusquam animo resideret super illis signis, eadem ad finem huius euangelij confirmat, idq; duobus modis. Primum ait: Amen dico uobis, quia non præteribit generatio hæc donec omnia fiant. Et hæc ueritatis fortissima est confirmatio, non sine iururando, cum dicit, Amen: quæ uocula aliquod habet, ut ait Beda, uelamentum mysterij, unde euangelistæ Græca lingua scribentes non immutârunt, sed nec latinus ausus est mutare interpretes. In Germanica tamen lingua ferè particulam illam interpretantur, uere, quod ipsum q; malim dici: Amen dico uobis, non uersa uocula Germanice. Ita enim Origenes dicit, & post eum Hieronymus: Siue Septuaginta interpretes siue apostolos id curasse, ut quoniam prima ecclesia ex Iudæis fuit congregata, nihil ad credentium scandalum innouarët, sed ita ut à paruo imberant, traderët. Lutherus porro, fortissimus scripturarum corruptor, hic per generationem Iudæos intelligit, qui tunc uiuebant, ita ut Christus quoq; uerba hæc tantum ad excidium retulerit Hierosolymitanum, de qua & antea locutus in eodem erat capite ante hoc euangelium. Sed hoc proprium tantum hominis somnium est & deliramentum, omni etiam fundamento carës. Et Christus tamen hunc peruersum intellectum confutauit, cum dixit, Omnia, cum enim iam ante de excidio locutus esset Hierosolymæ, & deinceps de die nouissimo, quid opus erat dicere omnia, si primum tantum uoluisset intelligi? Vnde fit ut magis placeat nobis solida sanctorum patrum expositio, Chrysofomi, Hieronymi, Bedæ & c. qui uno consensu intelligunt illud de omnibus, quæ toto isto erant pertractata sermone. Et generationem hanc intellige cum Chrysofomo Christianitatem totam, quæ usq; ad ipsum finem mundi duratura est, nec præteribit, cum sit illa de qua Dauid ait: Generatio quærentium dominum. Poterat enim aliquis apud se cogitare, si res futurae sunt ante diem nouissimum signa, si tanta afflictio & calamitas, quid mirum, si tota periret ecclesia, uel solis tantum hæreticis oppressa & pseudoprophetis? Hanc ut cogitationem reijceret dominus, testatur:

Beda.

Hiero. ad
Marcel.

Psalm. 23.

Quoniam non præteribit generatio hæc fidelium, donec omnia fiant, hoc est, usq; ad finem mundi, sicut & Petro promiserat, Ego, inquit, pro te rogavi, ut nõ deficiat fides tua. Vt ergo tyranni quondam, & qui nunc illis in impietate non impares successerunt hæretici, ecclesiam illam sanctam persequantur, non tamen ideo peribit ecclesia. Recte enim & uereres dixere & cecinit ille pontifex:

Niteris incassum Petri submergere nauem.

Fluctuat, & nunquam mergitur illa ratis.

¶ Ideoq; abbatis Ioachimi hic non exiguus error est, putantis tertium adhuc accessurum testamentum, ita ut sicut uetus ex deo patre & nouum fuit ex filio, ita tertium fore ex spiritu sancto. Non sic utiq; non sic. nõ enim est quod quisquam uel euangelium expectet aliud, uel testamentum, uel aliam etiam ecclesiam, quod etiam in sancto Missæ sacrificio confirmat ecclesia, cum ait: Hic est sanguis meus noui & æterni testamenti. Non ergo præteribit fidelis illa Christianorum generatio usq; ad consummationem mundi. IIII. Adhuc sermonem suum confirmat. Cælum & terra transibunt, uerba autem mea nõ transibunt. Nihil, inquit Gregorius, in rerum corporalium natura cælo & terra durabilius, & nihil in rerum natura tam uelociter quàm sermo trãsit. Quousq; enim imperfecta sunt uerba, non sunt: cum uero perfecta fuerint, omnino iam uerba non sunt. Cum autem nos Christus de uerbo suo certos facit, de uerbo inquam illo quod perpetuo duraturum est immutabile, insinuat se maioris facere fidem Christianam, uerborum nempe suorum, q̄ cælum & terram, Christianam quoq; plebem chariorem sibi esse, quàm uniuersum hunc mundum. Quamuis hoc ipsum quoque quod cælum & terra transibunt, non intelligere debeas essentialiter, ita ut esse aliquando in sua desinerent substantia, sic enim manebunt, quando certa sunt illa Ecclesiasticis uerba: Generatio præterit, & generatio aduenit, terra autem in æternum stat. Præteribunt autem in ea qua nũc sunt forma, siquidem tũc speciem aliã habebunt, iuxta prophetiam David: Opera manuum tuarum sunt cæli, ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut ue-

Lucæ. 21

In cano.
Miss.

Gregori.

Eccles. 1

psalm. 101

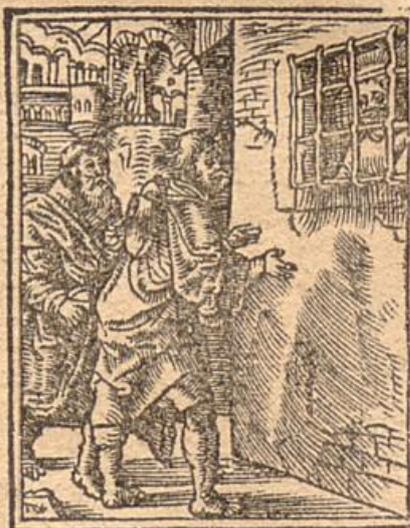
stimērum ueterascent, Et sicut oportorium mutabis eos, & mutabuntur. De qua mutatione satis dictum est in tertio sermone. Subinde ergo recogitare dilectissimi diem illum magnum aduentus domini, ipsumq; iudicium extremum, uitam uestram in melius emendate, corrigite opera, malas diaboli tentationes superate forti resistentia, pœnitentiam agite de peccatis commissis, eaque fletu & planctu deponite. eo enim eritis in aduentu iustissimi iudicis securiores, quo magis in timore illius prœuenietis acerbitatem. siquidem hic ille est qui uiuos iudicabit & mortuos, hoc est, iustos & iniustos, qui uel ante diem istum morui fuerint nouissimum, uel tunc inter uiuos adhuc erunt superstites, qui etiam sanctos ipsos iudicaturus est & angelos, iustosq; introducturus in uitam æternam, quam idem ipse nobis quoq; largiatur, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA .III.

ADVENTVS,

Euangelium Matth. XI.

Luc. 7

Luc. 7.

IN illo tempore: Cū
autem Iohannes au-
disset in uinculis opera
Christi, mittens duos
de discipulis suis, ait il-
li: Tu es qui uenturus
es, an alium expecta-
mus? Et respondens Ie-
sus, ait illis: Eūtes renū-
ciate Iohanni quæ au-
distis & uidistis. Cæci
uident, claudi ambulant, leprosi mundantur,